

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

118
- 8 - 03 - 1994

Broj: I Kž 381/1993-3

P R E S U D A
U IME REPUBLIKE HRVATSKE!

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Vrhovnog suda Milana Gudelja, kao predsjednika vijeća, te mr. Branka Zmajevića, Milivoja Mikora, dr. Petra Novoselca i Erike Kocijančić, kao članova vijeća i stručnog suradnika Rajke Tomerlin-Almer, kao zapisničara, u krivičnom predmetu protiv opt. Luce Roklicer zbog krivičnog djela iz čl. 141. OKZRH, odlučujući o žalbama državnog odvjetnika i optuženice podnesenim protiv presude Okružnog suda u Osijeku od 19. ožujka 1993.g. broj K 156/92, u sjednici održanoj 18. siječnja 1994.g., saslušavši zamjenika državnog odvjetnika Republike Hrvatske mr. Milojka Vučkovića,

p r e s u d i o j e:

Odbijaju se kao neosnovane žalbe državnog odvjetnika i opt. Roklicer Luce i potvrđuje presuda suda prvog stupnja.

O b r a z l o ž e n j e

Okružni sud u Osijeku pobijanom presudom oglasio je krivim opt. Roklicer Lucu zbog kriv. djela iz čl. 141. OKZRH, pobliže činjenično i pravno opisanog u izreci te presude i izrekao joj kaznu zatvora u trajanju od šest godina.

Protiv te presude žalbu su podnijeli državni odvjetnik i optuženica.

Državni odvjetnik se žali zbog odluke o kazni i predlaže da se pobijana presuda preinači i optuženici izrekne stroža kazna.

Optuženica se žali (osobno i po trojici branitelja) zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka, povrede krivičnog zakona, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, odluke o kazni i troškovima postupka, i predlaže da se pobijana presuda preinači, optuženica oslobodi optužbe, da se preinači i optuženici izrekne blaža kazna, odnosno da se presuda ukine i predmet vrati sudu prvog stupnja na ponovno suđenje.

Iako je u smislu čl. 361. st. 1. ZKP žaliteljica u žalbi - po braniteljima Brkić Iliji i Rešetar Nedjeljku, odvjetnicima iz Osijeka - stavila zahtjev da o sjednici vijeća budu obaviješteni ona i njen branitelj, sjednica vijeća održana je u njihovoj odsutnosti na temelju odredbe čl. 20. Uredbe o primjeni Zakona o krivičnom postupku u slučaju ratnog stanja ili neposredne ugroženosti neovisnosti i jedinstvenosti Republike Hrvatske, prema kojoj se u postupku o žalbi ne primjenjuju odredbe Zakona o krivičnom postupku o obvezi obavješćivanja stranaka o sjednici vijeća.

Državni odvjetnik Republike Hrvatske u svom pismenom prijedlogu predložio je da se žalba okružnog državnog odvjetnika uvaži i optuženici izrekne stroža kazna, dok da se žalba optuženice odbije kao neosnovana.

Žalbe nisu osnovane.

Nije u pravu žaliteljica kada se žali zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka.

Bitne povrede odredaba krivičnog postupka (čl. 354. st. 1. toč. 11. ZKP) žaliteljica u prvom redu nalazi u tome što prvostupanjski sud "se ne izjašnjava o svakom činjeničnom i pravnom pitanju", dužnost je pak suda navodi žaliteljica da navede koje činjenice i iz kojih razloga smatra dokazanima. Sud se morao o svim inkriminiranim radnjama (raseljavanje, oduzimanje imovine, nanošenje patnji, onemogućavanje života na okupiranom području, prisiljavanju da se potpiše potvrda o predaji imovine) decidirano i precizno izjasniti, a ne samo uopćeno ih nabrojiti. Tako je sud morao, a to nije učinio, u obrazloženju svoje presude navesti kako je optuženica pristupila u okupacijske postrojbe, kada je mještane sela prokazala, kada i gdje je oduzimalo novac i nakit, te prisiljavala seljane da potpisuju kako se dobrovoljno odriču svoje imovine. Žaliteljica smatra da u pobijanoj presudi nisu navedeni razlozi o tim odlučnim činjenicama.

Protivno tim navodima žalbe, prvostupanjski sud je naveo razloge iz kojih utvrđuje da je optuženica pristupila u okupacijske postrojbe, koju okolnost su potvrdili svjedoci što su je viđali u okupacijskoj uniformi i naoružanu. Ona je bila ta, kako to utvrđuje prvostupanjski sud, koja je 15. ožujka 1992.g. dolazila u dvorišta i kuće seljaka hrvatske nacionalnosti i istjerivala ih tako da su smjeli uzeti samo ono što su u rukama mogli ponijeti. Prvostupanjski sud određeno navodi iskaze svjedoka (Kovačević Nikole, Antolović Dragutina, Kovačević Damira, Kovačević Daria, Haviđić Reze) iz kojih proizlazi da je optuženica zahtijevala, zajedno sa ostalim pripadnicima paravojnih jedinica da stanovnici sela Bokšić napuste svoje domove i da prije toga potpišu potvrde o dobrovoljnoj predaji cjelokupne imovine, oduzimala od mještana stvari, novac i nakit. Prema tome, nije točno da sud prvog stupnja nije dao razloge o navedenim odlučnim činjenicama i da nije pri tome određeno iznio zbog čega tim svjedocima poklanja vjeru. Što se pak tiče iskaza svjedoka Prka Cvije, Prka Ivana, Tkalec Ivana, Tutić Ivana i Tutić Marije koji ne terete direktno optuženicu, za koje iskaze svjedoka žaliteljica navodi da su proturječni ostalim dokazima, treba reći, da je sud cijenio i te iskaze (str. 8 presude), a kazivanja kojih svjedoka iako su oni mahom iz Srijemskih Čakovaca, a ne iz sela Bokšić, ipak ukazuju na izvjesne kontakte optuženice i okupatorskih vlasti. Opravdano pri tome zaključuje sud da ti svjedoci koji su boravili u Srijemskim Čakovcima, zbog ograničenog kretanja nisu mogli viđati optuženicu izvan toga mjesta.

Neosnovano nadalje žaliteljica tvrdi da u obrazloženju presude nema izjašnjenja suda o njenom subjektivnom odnosu prema krivičnom djelu koje se može počiniti samo sa umišljajem. Naime, iz obrazloženja presude (str. 10) jasno je da prvostupanjski sud utvrđuje kako iz radnji izvršenja djela optuženice proizlazi da je ona sudjelovala u izvršenju djela i bila svjesna svoga djela, te da ga je htjela kao svoje, dakle, postupala sa umišljajem.

Netočno tvrdi žaliteljica da prvostupanjski sud pogrešno utvrđuje kako su pojedini svjedoci u istrazi i na glavnoj raspravi suglasno iskazivali, iako se iskazi tih svjedoka razlikuju, dakle da se u obrazloženju presude netočno reproducira sadržaj zapisanih iskaza. Naime, prvostupanjski sud točno u obrazloženju presude iznosi sadržaj iskaza tih svjedoka (Kovačević Nikole, Antolković Dragutina i Takač Lucija), ali je njihov sadržaj takav da se iz njega mogu izvesti različiti zaključci, a sud se je opravdano odlučio za zaključak koji je prihvatljiviji i logičniji, ako žaliteljica smatra da to nije tako, nije riječ o povredi postupka već o prigovoru pravilnosti utvrđenog činjeničnog stanja.

Žaliteljica nadalje u svojoj žalbi (str. 3 odvjetnik Rešetar) samo paušalno nabraja apsolutno bitne povrede odredaba postupka iz toč. 11. st. 1. čl. 354. ZKP, a da pri tome ne obrazlaže u čemu nalazi da je sud prvoga stupnja počinio upravo te bitne povrede odredaba krivičnog postupka.

Prema navedenom nije osnovan žalbeni razlog zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka.

Nije u pravu žaliteljica niti kada se žali zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

Protivno tvrdnjama žaliteljice sud prvog stupnja pravilno je ocijenio rezultat izvedenih dokaza, nije propustio cijeniti niti jedan izvedeni dokaz, iz utvrđenih činjenica izveo je logičan zaključak o postojanju odlučnih činjenica, također nije propustio izvesti neki dokaz kojim bi raspolagao i mogao raspolagati. Nadalje, u postupku suda prvog stupnja nije izostalo utvrđenje neke odlučne činjenice, koje je utvrđenje bilo u konkretnom krivičnom predmetu potrebno.

Žaliteljica navodima svoje žalbe ne dovodi u sumnju ispravnost utvrđenog činjeničnog stanja, odnosno njeno smatranje, iz žalbe, da je činjenično stanje potrebno podvrgnuti ponovnom utvrđenju na glavnoj raspravi da bi se otklonile smetnje u njegovoj ispravnosti, je neosnovano, kao i da je sud propustio utvrditi neku odlučnu činjenicu.

Pod tim žalbenim osnovom u žalbi se navodi da je sud prvog stupnja pogrešno povjerovao samo iskazima svjedoka Kovačević Nikole i njegovih sinova, te svjedoka Antolković Dragutina, koji su živjeli u selu Bokšić, kao i iskazu svjedokinje Takač Lucije i utvrdio da je optuženica počinila radnje koje se stavljaju na teret optužnicom, budući preostali saslušani svjedoci određeno izjavljuju da optuženicu nisu viđali u uniformi i da nije odlazila u selo Bokšić. Iz navedenih dokaza, tvrdi se u žalbi, ne može se na nedvojben način utvrditi da je ona počinila inkriminirane radnje.

Protivno tvrdnji žaliteljice, pravilno prvostupanjski sud na temelju iskaza svjedoka Kovačević Nikole i njegovih sinova, koji detaljno opisuju prilike u selu pod okupacijom,

121

njihovo protjerivanje i protjerivanje ostalih mještana sela u kojem je učestvovala optuženica, njenu aktivnu ulogu u svemu tome, utvrđuje da je ona ostvarila sve bitne elemente krivičnog djela za koje se optužuje. Okolnost da je u istražnom postupku sinovi Kovačević Nikole nisu prepoznali, a da su to učinili kasnije, ne dovodi u sumnju vjerodostojnost njihovog kazivanja. Naime, očito je da je optuženica mijenjala svoj izgled, čak i boju kose, da je prilikom protjerivanja bila u vojnoj uniformi, ukazuje da ju je doista teško bilo prepoznati, a posebno kada se imade u vidu stanje straha u kojem su se nalazili svjedoci u vrijeme dok su protjerivani sa svojih ognjišta. Isto se može reći i za svjedokinju Havidić Rezu koja na glavnoj raspravi nije prepoznala optuženicu. Međutim, ostali svjedoci što je terete, Kovačević Nikola, Antolković Dragutin i Takač Lucija određeno tvrde da je optuženica osoba koja je uzela učešća u inkriminiranim radnjama na strani okupatorske vojske, pa je opravdano sud prvog stupnja utvrdio da je upravo ona sudjelovala u protjerivanju svih Hrvata i nesrpskog stanovništva iz sela Bokšić, i da je pristupila okupacijskim postrojbama, ulazila u dvorišta Hrvata i tako ih prokazivala, ona je ta, koja je davala da oni potpisuju potvrde kako se "dobrovoljno" odriču imovine, te oduzimala nakit i dragocjenosti, a sve radi stvaranja čistog etničkog prostora tvorevine tzv. "SAO Krajina".

Svjedoci mjesta Čakovaca, na koje se poziva žalba, kako to opravdano nalazi prvostupanijska presuda, zbog ograničene mogućnosti kretanja policijskog sata, zastrašenosti, ne mogu znati da li je optuženica odlazila u selo Bokšić i što je tamo radila. Radi toga osnovana je i odluka suda da se ne pozivaju svjedoci iz Čakovaca predloženi u žalbi.

Ne mogu se također prihvatiti argumenti žalbe da bi Kovačević Nikola neosnovano teretio optuženicu samo zbog velike mržnje prema četnicima i okupatoru, dok da to svjedokinja Takač Lucija čini zbog dugotrajne netrpeljivosti sa majkom optuženice. Za tako teške optužbe i ne samo tih svjedoka, postoje stvarni razlozi, koje je pravilno i detaljno utvrdio sud prvog stupnja u svojoj presudi.

Okolnost da je optuženica kasnije protjerana sa teritorija tzv. SAO Krajine, ne znači da krivično djelo nije počinila, već okolnost da je nakon što je ispunila svoju "ulogu" bila kao Hrvatica odbačena od okupatorskih vlasti.

Iz svega izloženog proizlazi da je sud prvog stupnja u potpunosti i pravilno utvrdio sve činjenice koje su od važnosti za ocjenu je li učinjeno predmetno krivično djelo i je li optuženica krivično odgovorna.

Stoga nije osnovana žalba optuženice zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

Nije u pravu žaliteljica kada se žali zbog povrede krivičnog zakona.

Pod tim žalbenim osnovom optuženica ističe da se činjenični opis djela za koji se tereti ne može pravno kvalificirati kao krivično djelo genocida, već moguće kao neko drugo krivično djelo.

Protivno tome shvaćanju žaliteljice, objekt zaštite ovih krivičnih djela je pravo određenih konkretno nacionalnih grupa na egzistenciju, a počinitelj djela je ne samo onaj koji naređuje neke od navedenih radnji iz čl. 119. OKZRH (pročišćeni tekst), već i onaj tko to

učini, a neposredni izvršilac može biti i pojedinac, dakle optuženica. Radnje izvršenja djela točno su određene zakonom, a sastoje se u povredi ili ugrožavanju biopsihološkog integriteta člana tih navedenih grupa. Dovoljna je samo jedna od navedenih radnji, a ne brojne koje je učinila optuženica, i protiv samo jednog pojedinca grupe, a ne protiv više osoba kao što je to činila optuženica, ako su izvršene u namjeri uništenja grupe, da su ostvareni svi bitni elementi objektivnog učina krivičnog djela genocida iz čl. 119. OKZRH. Prema tome, i samo prinudno iseljenje osoba, konkretno stanovništva sela Bokšić u kojem je nedvojbeno učestvovala optuženica, predstavlja radnje izvršenja krivičnog djela genocida.

Kako je, dakle, prvostupanjski sud na pravilno utvrđeno činjenično stanje pravilno primijenili materijalni zakon nije učinjena povreda krivičnog zakona na koju se poziva žaliteljica.

Ne stoje navodi žalbi državnog odvjetnika a niti optuženice zbog odluke o kazni.

Državni odvjetnik prigovara prvostupanjskoj presudi zbog toga što je kazna preblago izrečena i što su potcijenjene otegotne okolnosti, da se je stavila u službu neprijatelja protiv svoga naroda jer pripada hrvatskoj nacionalnosti, te da su iseljeni i starci i djeca) a precijenjene olakotne okolnosti (majka troje maloljetne djece).

Optuženica pak smatra da su prvostupanjskom presudom potcijenjene olakotne okolnosti i da sud nije u dovoljnoj mjeri cijenio da je ona i sama prognanik, majka troje mlt. djece.

Suprotno tim navodima, ovaj drugostupanjski sud je našao da je prvostupanjski sud pravilno utvrdio optuženici prilikom odmjeravanja kazne, kako otegotne, tako i olakotne okolnosti (majka troje mlt. djece, sada prognanik), te odmjerio optuženici kaznu koja je primjerena društvenoj opasnosti djela što ga je ona počinila, njenoj ličnosti i ovaj sud je mišljenja da će ta kazna ostvariti svrhu kažnjavanja iz čl. 31. u vezi st. 4. OKZRH.

Troškovi krivičnog postupka pravilno je odmjerio prvostupanjski sud i ti troškovi srazmjerni su složenosti i trajanju postupka i imovnom stanju optuženice.

Zbog svega navedenog odlučeno je, temeljem čl. 374. ZKP kao u izreci ove presude.

U Zagrebu, 18. siječnja 1994.g.

Zapisničar:
Rajka Tomerlin-Almer, v.r.

Predsjednik vijeća:
Milan Gudelj, v.r.

Suglasnost ovog prijepisa s izvornikom ovjerava
Viši administrativni referent:

/Štefica Klepac/